

Kommittédirektiv

Utvidgningar av rutavdraget

Beslut vid regeringssammanträde den 5 juni 2019

Sammanfattning

En särskild utredare ska utreda utvidgningar av rutavdraget.

Utredaren ska bl.a.

- föreslå hur rutavdraget kan utökas med fler tjänster i form av tvättarbete som utförs utanför bostaden, ommöblerings- och bortforslingstjänster samt trygghetstjänster,
- föreslå en höjning av taket för rutavdraget till 75 000 kronor,
- föreslå en särskild ordning för rutavdrag för äldre personer, och
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 januari 2020.

Rutavdraget i dag

Den 1 juli 2007 trädde rutavdraget i kraft. Det följdes av rotavdraget som gäller från och med den 8 december 2008. Syftet med rut- och rotavdragen, gemensamt benämnda husavdraget, är bl.a. att öka arbetsutbudet och därigenom stimulera sysselsättningen och tillväxten genom att omvandla sådant arbete som utförs av hushållen själva till marknadsarbete.

Rotavdraget lämnas för reparation, underhåll samt om- och tillbyggnad av vissa bostäder. Rutavdraget lämnas för följande arbeten.

1. Enklare städarbete eller annat rengöringsarbete samt flyttstädning som utförs i bostaden.
2. Vård av kläder och hemtextilier när vården utförs i bostaden.
3. Snöskottning som utförs i nära anslutning till bostaden.
4. Häck- och gräsklippning, krattning och ogräsrensning samt beskärning och borttagande av träd och buskar som utförs på tomt eller i trädgård i nära anslutning till bostaden.
5. Barnpassning som inte mer än i ringa omfattning innefattar hjälp med läxor och annat skolarbete och som utförs i eller i nära anslutning till bostaden samt lämning och hämtning till och från förskola, skola, fritidsaktiviteter eller liknande.
6. Annan omsorg och tillsyn än barnpassning som en fysisk person behöver och som utförs i eller i nära anslutning till bostaden eller i samband med promenader, bankbesök, besök vid vårdcentral eller andra liknande enklare ärenden.
7. Flytt av bohag och annat lösöre mellan bostäder samt till och från magasinering i samband med flytt mellan bostäder.
8. Arbete som avser installation, reparation och underhåll av data- och informationsteknisk utrustning, dataprogram och dataförbindelser samt handledning och rådgivning i samband med sådant arbete, när arbetet, handledningen och rådgivningen utförs i eller i nära anslutning till bostaden.
9. Reparation och underhåll av vitvaror som utförs i bostaden.

En av de centrala utgångspunkterna för rutavdraget vid valet av tjänster har varit att arbetet huvudsakligen ska utföras i eller i nära anslutning till bostaden (se bl.a. prop. 2006/07:94 s. 40, prop. 2015/16:99 s. 33 och 38 samt prop. 2016/17:1 Budgetpropositionen för 2017 Förslag till statens budget för 2017, finansplan och skattefrågor s. 202). Rutavdraget omfattar bl.a. mot den bakgrunden inte t.ex. tvätt vid en tvättinrättning (prop. 2006/07:94 s. 42).

Husavdraget ges genom skattereduktion. Skattereduktionen räknas av mot kommunal och statlig inkomstskatt, statlig fastighetsskatt samt kommunal fastighetsavgift. De personer som har rätt till skattereduktion är de som vid beskattningsårets utgång har fyllt 18 år och är obegränsat skattskyldiga under någon del av beskattningsåret eller, i vissa fall, begränsat skattskyldiga. Dödsbon har rätt till skattereduktion för arbete som har utförts före dödsfallet. För rätt till skattereduktion krävs att det utförda arbetet är hänförligt till den

som begär skattereduktion eller dennes förälders hushåll. Föräldern måste vara bosatt i Sverige. Den som begär skattereduktionen kan däremot ha sin bostad i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Arbetet får inte utföras av den som begär skattereduktion eller av en närstående till denne. Det går däremot bra att anlita ett eget bolag så länge inte den anställde som utför arbetet är den som begär reduktion eller någon närstående till denne.

Eftersom husavdragets subvention riktas mot arbete omfattar avdraget bara kostnader för arbete, inklusive mervärdesskatt, och inte kostnader för material, utrustning och resor. Detta innebär att när rut- eller rotarbete utförs måste arbetskostnaden särskiljas från övriga kostnader.

Det finns tre olika spår inom husavdragssystemet. För det första kan man anlita en näringsidkare som, när avtalet om arbetet träffas eller när ersättningen betalas ut, är godkänd för F-skatt (eller, om arbetet utförs utanför Sverige och utföraren inte har bedrivit näringsverksamhet i Sverige, har intyg eller någon annan handling som visar att företaget i fråga om skatter och avgifter i sitt hemland genomgår motsvarande kontroll som den som är godkänd för F-skatt). För det andra kan man anlita en privatperson som inte är godkänd för F-skatt (däremot inte en näringsidkare som av någon anledning inte är godkänd för F-skatt). För det tredje kan man få tjänsterna tillhandahållna som en skattepliktig löneförmån av sin arbetsgivare.

När en näringsidkare anlitas eller arbete tillhandahålls som en löneförmån är skattereduktionen 50 procent av arbetskostnaderna inom ramen för rutavdraget och 30 procent av arbetskostnaderna för arbete inom ramen för rotavdraget. När en privatperson anlitas motsvarar i stället skattereduktionen de arbetsgivaravgifter som redovisas för privatpersonen i en förenklad arbetsgivardeklaration.

Rut- och rotavdragen ges som nämnts genom skattereduktion. Avdragen fick ursprungligen uppgå till sammanlagt 50 000 kronor per person och år. Den 1 januari 2016 infördes ett tak på 25 000 kronor för rutavdraget för personer som inte har fyllt 65 år vid beskattningsårets ingång. Från och med den 1 juli 2019 kommer taket att återigen vara 50 000 kronor för alla.

Allmänna utgångspunkter för uppdraget

Som en allmän utgångspunkt för utredaren gäller att uppdraget ska utföras med beaktande av de vägledande principer för skattepolitikens utformning som riksdagen antog våren 2015 (prop. 2014/15:100 avsnitt 5.5, rskr. 2014/15:254).

Utredaren ska lämna nödvändiga författningsförslag. De förslag som lämnas ska inte innebära någon ändring av rutavdragets inriktning mot arbetskostnader. Utredaren bör därför vid förslagets utformning beakta att det för vissa typer av tjänster kan vara svårt att särskilja vad som är kostnader för arbete.

Förslagen ska inte heller innebära någon ändring av vilka tjänster som i dag ingår i rotavdraget eller andra förändringar av rotavdragets utformning eller omfattning.

De förslag som lämnas ska så långt möjligt utformas för att bidra till ökad efterfrågan på tjänster och därmed ökad sysselsättning hos personer med svagare anknytning till arbetsmarknaden. Förslagen ska vidare så långt möjligt utformas så att det inte uppstår s.k. dödviktseffekter, dvs. subvention av tjänster som skulle ha utförts ändå utan subvention, och undanträngning av befintliga tjänster. Förslagen bör även så långt möjligt bidra till att köparna ökar sitt arbetsutbud, dvs. ökar antalet arbetade timmar.

Rutavdrag för fler tjänster

Av riksdagens riktlinjer för skattepolitiken framgår att skattepolitiken bl.a. ska stödja en utveckling där produktiviteten och det totala antalet arbetade timmar i ekonomin ökar, och där fler jobb skapas.

Rutavdraget bedöms leda till att fler arbetstillfällen tillkommer för personer med svagare anknytning till arbetsmarknaden och därmed bidra till ökad sysselsättning. Arbetstillfällena kan ta formen av såväl anställning som eget företagande. Det kan därför finnas skäl att utvidga rutavdraget till att omfatta fler tjänster. Rutavdraget har också sedan det infördes i omgångar utökats med nya tjänster. Rätt utformade utvidgningar av rutavdraget kan öka arbetsutbudet bland köparna samt den varaktiga sysselsättningen i ekonomin i dess helhet. De kan även vara till fördel ur ett tillämpningsperspektiv i den utsträckning det bidrar till minskade gränsdragningsproblem. Utvidgningar av rutavdraget kan också bidra till minskat svartarbete.

Utredaren ska mot denna bakgrund lämna förslag på införande av flera tjänster i rutavdraget enligt vad som anges i det följande. Förslagen kan ges formen av såväl helt nya tjänster som justeringar av befintliga tjänster. Förslagen får dock inte innebära någon inskränkning av det nuvarande tillämpningsområdet. Uppdraget omfattar i denna del inte att föreslå någon ändring av rutavdragets subventionsgrad på 50 procent av arbetskostnaden.

Tvätteritjänster

Rutavdraget omfattar i dag vård av kläder och hemtextilier när vården utförs i bostaden. I detta inryms bl.a. tvättning och strykning (prop. 2006/07:94 s. 41). Med bostad avses såväl permanentbostad som fritidsbostad och i begreppet bostad ingår även biutrymmen som t.ex. tvättstuga. Detta gäller även när utrymmet disponeras gemensamt med andra, exempelvis vid boende i flerfamiljshus. Eftersom det varit en utgångspunkt att arbetet huvudsakligen ska vara utfört i eller i nära anslutning till bostaden omfattas inte arbete som utförs vid en extern tvättinrättning, t.ex. kemtvätt. Tvätteritjänster kan också betraktas som mindre arbetsintensiva än andra ruttjänster exempelvis eftersom arbetet i stor utsträckning utförs av tvättmaskiner. Det arbete som ändå utförs kan dock antas vara av sådan karaktär att även personer med svagare anknytning till arbetsmarknaden kan utföra det. Vidare kan det antas att tvätteritjänster i dag i hög grad bedrivs i den obeskattade hemmasektorn. Detta kan bero på att skillnaden i produktivitet mellan privata och professionella utförare är låg, vilket gör att beskattningen av marknadsproduktionen försvårar för denna att hävda sig. En ökad grad av marknadsproduktion av de aktuella tjänsterna skulle därför kunna öka köparens arbetsutbud. Storleken på dessa effekter är dock osäker.

Utredaren ska därför

- lämna förslag på hur tvättarbete, inklusive närliggande tjänster som t.ex. transporter av textilier, som sker utanför bostaden kan inkluderas i rutavdraget.

Ommöblerings- och bortforslingstjänster

En annan tjänst som i dag omfattas av rutavdraget är flytt av bohag och annat lösöre mellan bostäder samt till och från magasinering i samband med flytt mellan bostäder. Den del av rutavdraget som avser städarbete innefattar även ommöblering som ingår som ett led i städningen (prop. 2006/07:94 s. 59). I övrigt omfattar rutavdraget inte förflyttningar av möbler och bohag

inom en bostad. Städ- och annat rengöringsarbete samt flyttstädning ska för att ge rätt till rutavdrag utföras i bostaden. Det innebär att t.ex. bortforsling till återvinningsstation eller avfallsanläggning inte omfattas. Rutavdraget för trädgårdsarbete omfattar inte bortforsling av trädgårdsavfall (prop. 2006/07:94 s. 41 och prop. 2015/16:99 s. 34). När det gäller bortforsling av hushållsavfall finns bestämmelser om kommuners och producenters ansvar för borttransport.

Utredaren ska därför

- lämna förslag på hur ommöblering och andra förflyttningar av möbler och bohag inom en bostad kan inkluderas i rutavdraget, och
- lämna förslag om att rutavdraget ska inkludera en bred palett av olika slags transporterings tjänster som kan underlätta för hushållen, med undantag för sådan bortforsling av hushållsavfall för vilken kommunen eller producent ansvarar.

Trygghetstjänster

Rutavdraget omfattar i dag barnpassning liksom viss annan omsorg och tillsyn som en fysisk person behöver. Avdraget omfattar flera olika typer av skötsel- och underhållsarbete avseende bostaden med tillhörande tomt eller trädgård men däremot inte i någon form av tillsyn av bostaden som sådan.

Utredaren ska därför

- lämna förslag på hur tillsyn av bostaden kan inkluderas i rutavdraget, som t.ex. att ta hand om post, sköta om växter eller kontrollera om det har uppkommit skador i bostaden medan man är bortrest.

Höjt tak för rutavdraget

Med fler tjänster i rutavdraget kan man fråga sig om taket för rutavdraget är tillräckligt högt för den som vill köpa ruttjänster i större omfattning. För den som använder sig av rutavdraget för större byggnadsarbeten kan också den situationen uppkomma att det inte finns något utrymme kvar för köp av rutavdragsberättigande tjänster och att sådana köp således trängs ut trots ett behov.

Utredaren ska därför i samband med de ytterligare tjänster som föreslås enligt ovan

- även lämna förslag om höjning av taket för rutavdrag till 75 000 kronor.

Utökat rutavdrag för äldre

Taket för rutavdraget har under en tid varit sänkt för personer som inte fyllt 65 år vid beskattningsårets ingång. För äldre personer har det högre taket behållits oförändrat med motiveringen att dessa personer kan ha ett förhöjt behov av hushållsarbete (prop. 2015/16:1 Förslag till statens budget för 2016, finansplan och skattefrågor s. 190). Det är också vanligare bland äldre personer att göra rutavdrag än bland yngre personer. Det finns med hänsyn till äldres behov anledning att analysera om det bör finnas särskilda regler för dessa.

Utredaren ska därför

- analysera behovet av och lämpligheten av en särskild utvidgning av rutavdraget för äldre personer. Det bör i första hand handla om att låta fler tjänster ge rätt till rutavdrag, t.ex. genom att ta som utgångspunkt att fler tjänster som utförs inom bostaden kan omfattas av rutavdrag för personer över en viss ålder. Det kan även handla om att låta äldre ha en högre subventionsgrad eller ett högre tak för maximal skattereduktion. När det gäller höjd subventionsgrad ska utredaren särskilt beakta risken för att avdraget vid en viss subventionsgrad blir till en nettoutbetalning för staten, dvs. att skattereduktionen överstiger de skatteintäkter i form av mervärdesskatt, arbetsgivar- eller egenavgift, och inkomstskatt som tjänsten genererar. Utredaren ska i sin analys liksom vid utformningen av sina förslag beakta de möjligheter som redan i dag står till buds för äldre i form av offentligfinansierade insatser och tjänster som kommuner är ålagda, eller ges möjlighet till, att erbjuda med stöd av lag, exempelvis hemtjänstens serviceinsatser som ges med stöd av socialtjänstlagen (2001:453) eller sådana tjänster som ges med stöd av lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter. Utredaren ska belysa hur höjningen av taket för rutavdraget, liksom eventuella förändringar av taket för äldre personer, påverkar olika inkomstgrupper i fråga om tillgång till service.

Utredaren ska

- lämna lagförslag om en särskild ordning för rutavdrag för äldre personer. Förslaget ska inte innebära någon förändring av kommuners, landstings eller statens ansvar för äldre personer eller andra grupper

enligt socialtjänstlagen (2001:453), hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) eller annan lagstiftning.

Konsekvensbeskrivningar

Utredaren ska beräkna och redovisa offentligfinansiella och samhälls-ekonomiska konsekvenser av förslagen inklusive effekter för berörda myndigheter, den ekonomiska jämlikheten liksom konsekvenserna i övrigt av eventuella förslag i enlighet med 14–15 a §§ kommittéförordningen (1998:1474). Utredaren ska särskilt belysa förslagets potential att möjliggöra fler arbetstillfällen för personer med svagare anknytning till arbetsmarknaden och därmed bidra till ökad sysselsättning samt förslagets potential att öka köparnas arbetsutbud. Utredaren ska föreslå finansiering av förslagen enligt gällande finansieringsprinciper.

De administrativa konsekvenserna av förslagen för Skatteverket, andra myndigheter, kommuner, landsting och företag ska belysas, liksom eventuella kostnadsökningar och finansiering av dessa.

Utredaren ska även redovisa eventuella konsekvenser för kvinnor och män som har beviljats insatser från kommunen, och hur förslagen påverkar kommunernas utbud av tjänster enligt 7 och 8 §§ lagen (2009:47) om vissa kommunala befogenheter.

Kontakter och redovisning av uppdraget

Utredaren ska i sitt arbete inhämta synpunkter från berörda myndigheter, pensionärs- och anhörigorganisationer och andra intresseorganisationer.

Uppdraget ska redovisas senast den 15 januari 2020.

(Finansdepartementet)